

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รูปที่ 1 ประตูเข้าเมืองดรรอียะฮะฮุ
ที่มา www.Travel.Makoob.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ข

รูปที่ 2 พระราชวังอิหม่ามมูหัมมัด เป็น สุูด เจ้าผู้ครองเมืองดรัยยะฮู
ที่มา www.Travel.Makoob.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ค

รูปที่ 3 สภาพเมืองเก่าคาร์ยยะฮ์ในอคิด
ที่มา www.Travel.Makoob.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ง

รูปที่ 4 สภาพด้านหน้าของมัสยิดอิหม่ามมุหัมมัด เป็น สุูด ในเมืองดรัยยะฮู
ที่มา www.Travel.Makoob.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก จ

รูปที่ 5 สภาพของอาคารบ้านเรือนเมืองดัยยะฮุ

ที่มา www.Travel.Makoob.com

วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ฉ

รูปที่ 6 กำแพงเมืองดรรอียะฮ์
ที่มา www.Travel.Makoob.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ข

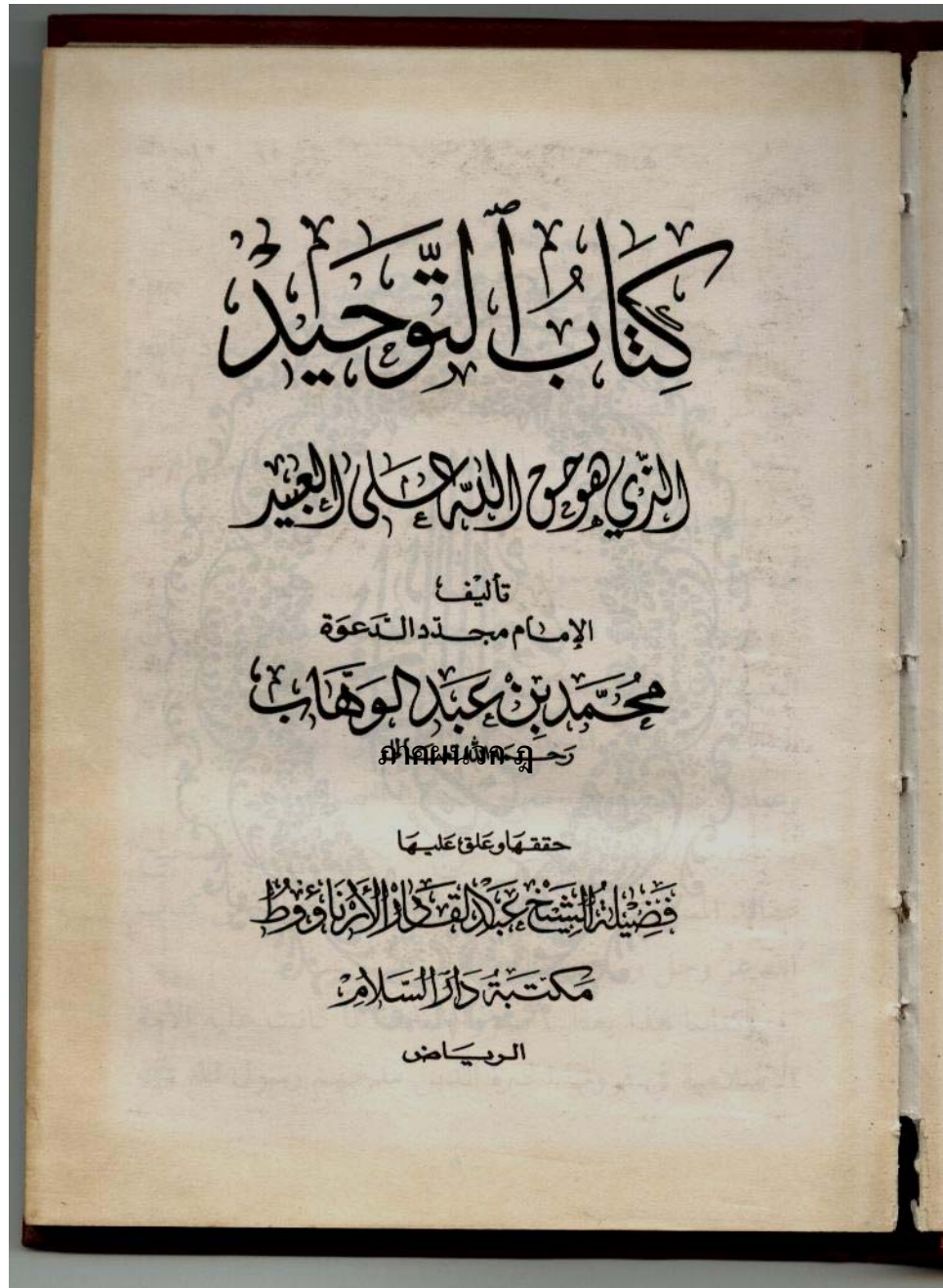
รูปที่ 7 บ้านของชัยคุมุหัมมัด เบ็น อับดุลวะฮูฮาบ ณ เมืองหุรัยมิลาอู
ที่มา www.alrashidweb.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ช

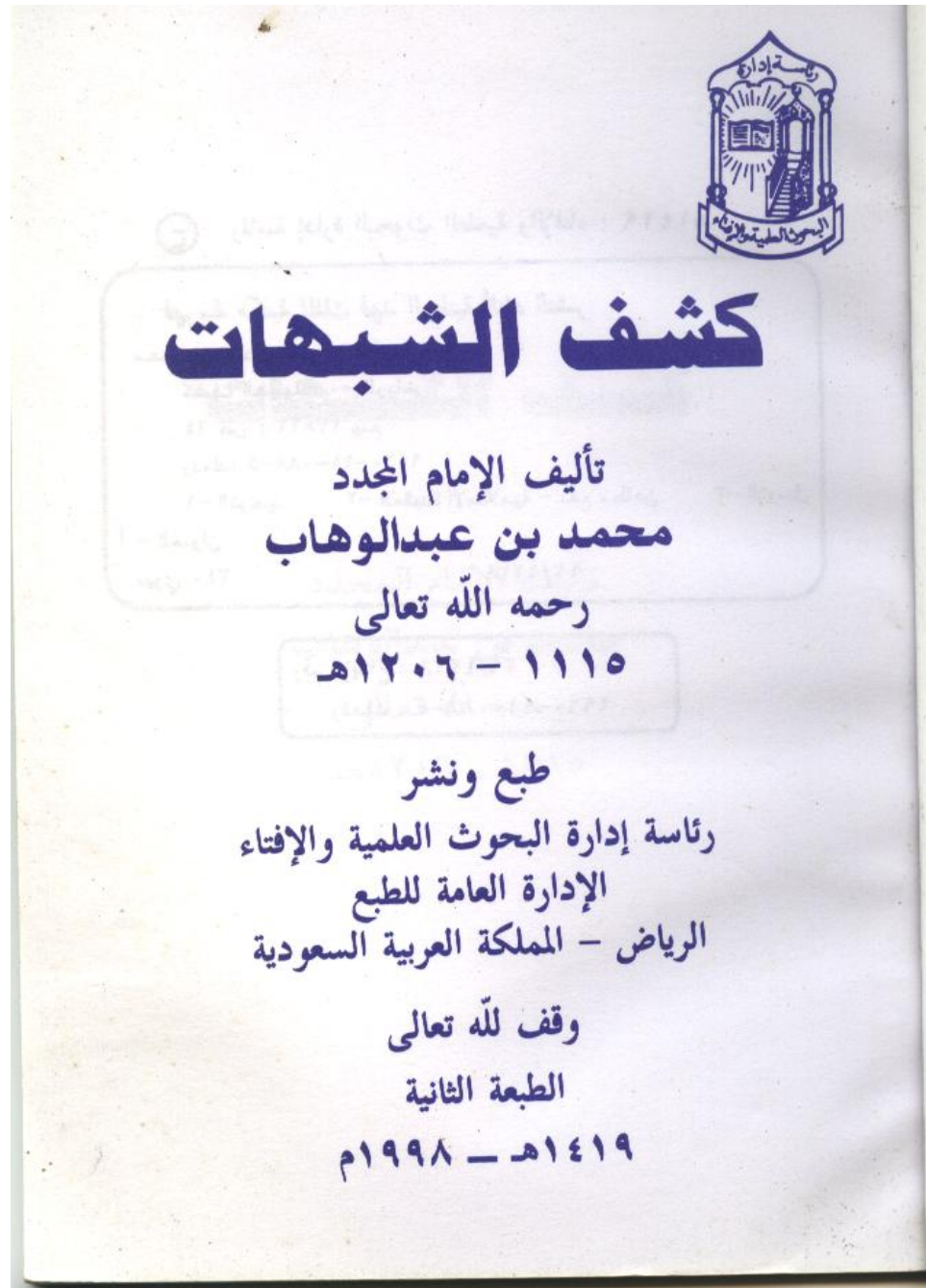
รูปที่ 8 กำแพงเมืองหุรัยมิลาอู
ที่มา www.alrashidweb.com
วันที่ 05/04/2550

ภาคผนวก ฅ

รูปที่ 9 หนังสือ Kitab at-Tawhid ของซับกุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบ พิมพ์โดย สำนักพิมพ์ดารุสสลาม ริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ภาคผนวก ญ

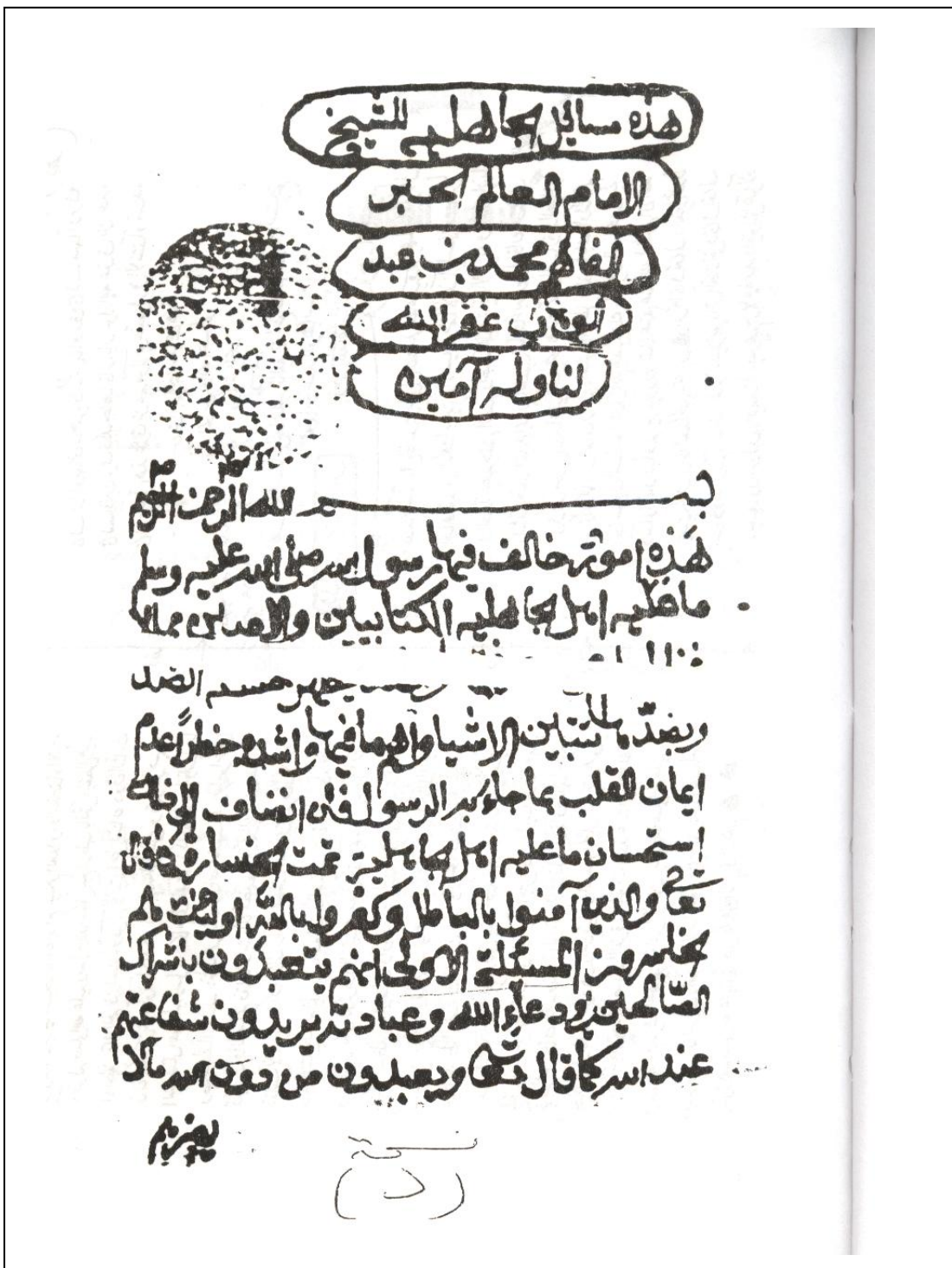
รูปที่ 10 หนังสือ Kashfu Ashubuhat ของซัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮาบ พิมพ์ โดย สำนักงานวิจัยทางวิชาการและการพัฒนา กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ ปี ฮ.ศ 1419.ตรงกับ ค.ศ1998.

ภาคผนวก ฎ

รูปที่ 11 หนังสือ Masaeil al-Jahiliyat ของซัยคุ ซึ่งเป็นต้นฉบับเขียนมือ
 ที่มา วิทยานิพนธ์เรื่อง Masaeil al-Jahiliyat เขียนโดยซุซุฟ เป็น มุหัมมัด พิมพ์โดย สำนักพิมพ์
 ดารอัลมุอัยยิด ปี ค.ศ. 1996

ภาคผนวก ๑

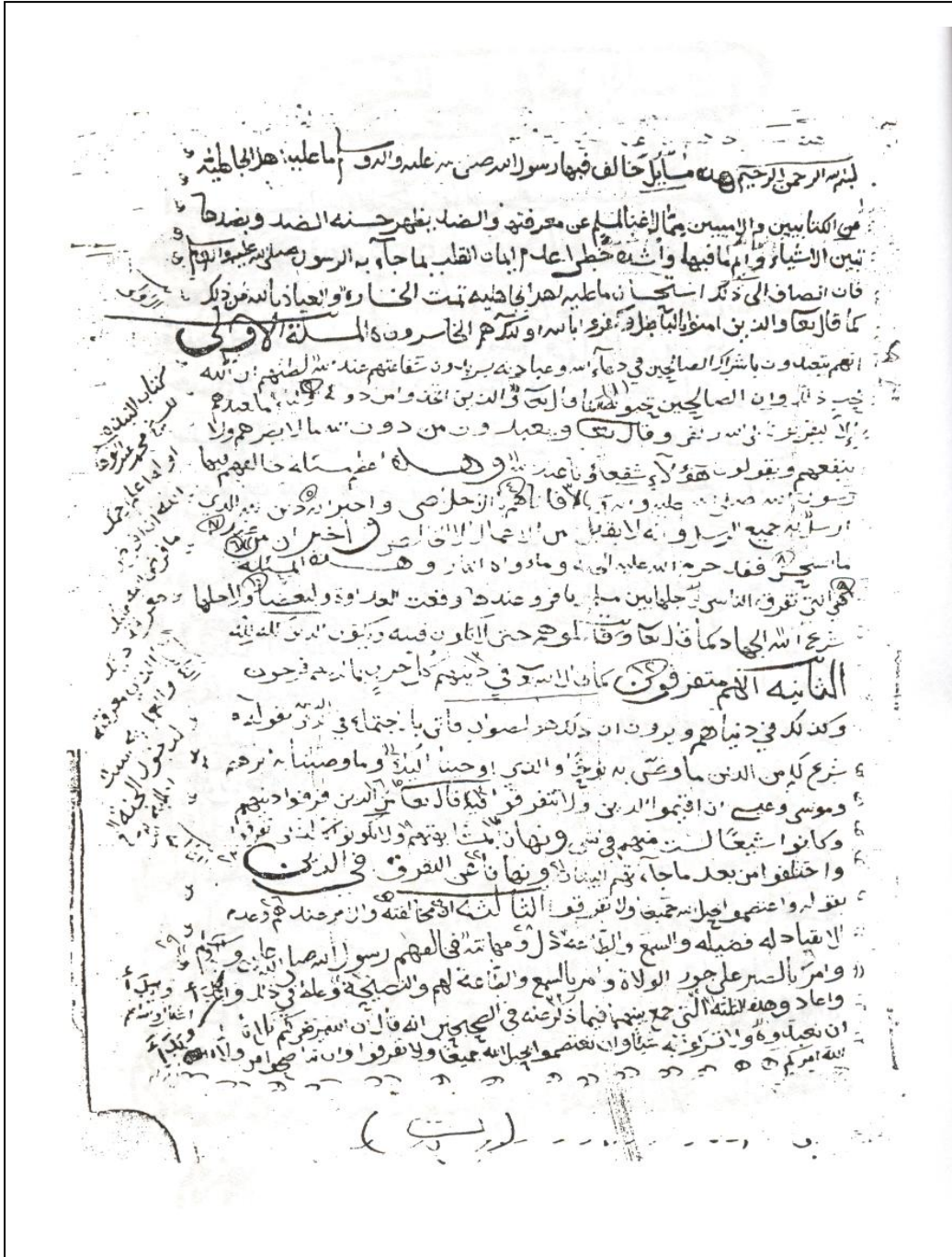
รูปที่ 12 หนังสือ Masaeil al-Jahiliyat ของซัยคุ ซึ่งเป็นต้นฉบับเขียนมือ
 ที่มา วิทยานิพนธ์เรื่อง Masaeil al-Jahiliyat เขียนโดยยูซุฟ เป็น มุหัมมัด พิมพ์โดย สำนักพิมพ์
 ดารอัลมุฮยยิด ปี ค.ศ. 1996

ภาคผนวก ฅ

รูปที่ 14 หนังสือ Masaeil al-Jahiliyat ของซัยคฺ ซึ่งเป็นต้นฉบับเขียนมือ
 ที่มา วิทยานิพนธ์เรื่อง Masaeil al-Jahiliyat เขียน โดยยูซุฟ เบ็น มุหัมมัด พิมพ์โดย
 สำนักพิมพ์การอัลมุอัยยิด ปี ค.ศ. 1996

ภาคผนวก ๓

รูปที่ 15 หนังสือ Masaeil al-Jahiliyat ของซัยคุ ซึ่งเป็นต้นฉบับเขียนมือ
 ที่มา วิทยานิพนธ์เรื่อง Masaeil al-Jahiliyat เขียนโดยยูซุฟ เป็น มุหัมมัด พิมพ์โดย
 สำนักพิมพ์ดาร์อัลมูอัยยิด ปี ค.ศ. 1996

(Manuscript)

Sheikh Muhammad bin ‘Abdul Wahhab’s Methods of Interpreting the Principle of Tawhid

Numan sa-aa¹ Abullah Karina² Dolmanach Baka³

ABSTRACT

The aim of this research is to study meaning, approaches to, and kinds of Tawhid. It studies bibliography of Sheikh Mohammad bin ‘Abdulwahhab as a distinguished Muslim scholar in the field of Tawhid and his methods in interpreting the principle of Tawhid. In the course of his study, the researcher, to some extent, depended on the scholar’s academic works such as books, articles, literatures and other documents relating to Tawhid.

The result of the research are as follows:

The meaning of Tawhid, according to ‘Abdulwahhab’s interpretation, is to believe in the oneness of Allah, Almighty, and singlehimout in worship. ‘Abdulwahhab also divided Tawhid into three kinds, namely ; Tawhid al-Rububiyah, Tawhid al-Asmaa waas-Sifat, and Tawhid al-Uluhiyah. Tawhid al-Rububiyah, according to his interpretation, is the principle of knowing Allah by observing divine signs and believing that He is Omniscient and has predestined (measured) all things. Any other principles opposed to this are called bid‘ah (unlawful innovation). The method which ‘Abdulwahhab adopted in interpreting Tawhid al-Asmaa wa as-Sifat conformed with that applied by Ulama Ahli as-Sunnah, for example, he insisted on calling the names and attributes of Allah as appeared in al-Quran and Sunnah Sahih without any additional interpretation or comment. No comparison between Allah and all other things is allowed, nor partially doubtful faith in Him acceded. His approach to interpreting Tawhid al-Uluhiyah is very distinctive and exclusive, especially his introduction to another subject “Shirk” (associating Allah with a partner or partners), in opposition with Tawhid and being considered as the biggest unlawful innovation. According to Islamic rules of worship, the worship (Ibadah) of Allah, Almighty, without keeping Tawhid in mind would be considered as being incorrect. ‘Abdulwahhab also described the ways with which Tawhid might be deprived of from a Muslim’s heart if he or she behaved improperly, or in such a manner as to directly or indirectly, outwardly or inwardly invalidate his or her Tawhid. ‘Abdulwahhab was called ‘18th century Islamic reformer’ due to his relentless efforts to call for the true Islamic Tawhid.

¹ Graduate (Islamic Studies)

² Ph.D. (Qur’ān and Hadith), Sinstant Profersor.

³ M.A. (Comparative Religion), Associate Professor.

แนวทางของชัยคุมหัมมัด เป็น อับดุลวะฮาบในการอธิบายหลักเตฮีด

นุมาน สะอะ¹ อับดุลละ การ์นา² ตลมนรจน บากา³

บทคัดย่อ

การวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและประเภทต่างๆของเตฮีดและแนวทาง ศึกษาชีวประวัติของชัยคุมหัมมัด เป็น อับดุลวะฮาบ ในฐานะที่เป็นปราชญ์ที่สำคัญอีกท่านหนึ่งในสาขาวิชาเตฮีด และแนวทางของท่าน ในการอธิบายหลักเตฮีด โดยศึกษาจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับเตฮีดเป็นหลักและตำราอื่นๆ ของท่านในเรื่องดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่าความหมายของเตฮีดตามแนวทางการอธิบายของชัยคุคือทำให้ความเป็นเอกะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เพียงองค์เดียวและชัยคุแบ่งเตฮีดออกเป็น 3 ประเภทคือ คือเตฮีดรูปบิยะฮ์ เตฮีดอัสมาวุศฟีฟัต และเตฮีดอตุลลูฮิยะฮ์ แนวทางการอธิบายเตฮีดรูปบิยะฮ์ของชัยคุคือใช้หลักการรู้จักอัลลอฮ์โดยใช้หลักการสังเกตสัญญาณต่างๆของพระองค์ เช่นเกี่ยวกับภกฏสภาวะของพระองค์ที่จำเป็นต้องศรัทธาอย่างเชื่อมั่นว่าพระองค์ทรงทราบทุกอย่างที่จะเกิดขึ้น พระองค์คือผู้ทรงกำหนดทุกสิ่งทุกอย่าง ส่วนกลุ่มที่มีแนวทางที่เบี่ยงเบนในเรื่องดังกล่าว ชัยคุถือว่าพวกเขาคืออะฮ์ลุลบิตอะฮ์ และแนวทางการอธิบายเตฮีดอัสมาวุศฟีฟัต ชัยคุของชัยคุสอดคล้องกับแนวทางของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ทุกประการ กล่าวคือ ชัยคุได้ยืนยันถึงพระนามและคุณลักษณะต่างๆ ของพระองค์ที่ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ที่เศาะหิหฺ โดยไม่มีการตีความ ไม่มีการตัดทอนความหมาย ไม่มีการเทียบเคียงกับอัลลอฮ์แต่อย่างใด ศรัทธาและเชื่อมั่นโดยไม่มีข้อเคลือบแคลงใจแต่อย่างใด ส่วนแนวทางของชัยคุในการอธิบายเตฮีดอตุลลูฮิยะฮ์ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นมากเป็นพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอเรื่องที่ตรงกันข้ามกับเตฮีดอตุลลูฮิยะฮ์ คือ ชิริก ซึ่งชัยคุถือว่าเป็นสิ่งอูตรีที่ยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับอิบาดะฮ์ที่ชัยคุจะไม่ถือว่าเป็นอิบาดะฮ์หากปราศจากเตฮีด นอกจากนั้นแล้วชัยคุได้อธิบายถึงแนวทางที่อาจทำให้เตฮีดหลุดออกไปจากมุสลิมหากเขาปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้เตฮีดเป็นโมฆะ ไม่ว่าจะป็นในทางอ้อมหรือทางตรง ทั้งภายในและภายนอกก็ตาม และจากความพยายามอย่างจริงจังและบริสุทธิ์ของชัยคุในการเรียกร้องสู่เตฮีดและความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้ชัยคุได้รับการขนานนามว่าเป็นนักฟื้นฟูอิสลามแห่งศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิจเราะฮ์

¹ นักศึกษาปริญญาโท (สาขาอิสลามศึกษา)

² Ph.D. (กุรอานและหะดีษ), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

³ อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ), รองศาสตราจารย์

บทนำ

การเรียนรู้ในเรื่องพระผู้เป็นเจ้าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษย์และเป็นการเรียนรู้ที่เลิศที่สุดในหมู่วิทยาการอิสลาม ทั้งนี้ก็เพราะเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ พระนามของพระองค์ คุณลักษณะของพระองค์ และหน้าที่ของผู้เป็นบ่าวที่จำต้องปฏิบัติต่อพระองค์ (Al-'Usaimīn, 1988 : 5)

ด้วยเหตุนี้บรรดาเราะสูลที่ได้ถูกแต่งตั้งจากพระองค์จึงมีหน้าที่หลักที่สำคัญคือการเรียกร้องสู่การเชื่อในความเป็นเอกะของพระองค์อย่างแท้จริง ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (25 : _____)

ความว่า : และเรามิได้ส่งรอสูลคนใดก่อนหน้าเจ้านอกจากเราได้วะฮีย์แก่เขาว่าแท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากข้า ดังนั้นพวกเจ้าจงเคารพภักดีต่อข้า (อัลอันบิยาอ : 25)

การเรียนรู้และการเรียกร้องสู่เตาฮีดเป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนที่จำต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาอุละมาอ¹ทั้งหลาย เพราะเขาเป็นผู้รับมรดกจากบรรดานบีทั้งหลาย ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า :

(3157: _____) ((... _____ ...))

ความว่า “แท้จริงบรรดาอุละมาอคือผู้รับมรดกสืบทอดจากบรรดานบี...” (บันทึกโดย Abu Dawud หมายเลขหะดีษ 3740)²

ดังนั้นการเรียกร้องสู่เตาฮีดจึงมีมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยของบรรดาเราะสูล ﷺ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์³ ﷺ หลักการและ

1.อุละมาอหมายถึงปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้ในวิทยาการอิสลามและนำมาปฏิบัติ หากปราศจากการปฏิบัติอิสลามไม่ถือว่าเป็นอุละมาอที่แท้จริง

2.AI-Baniy กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหิหฺมุฮอญซิฮฺ (2001 : 1/137)

3.เศาะหาบะฮ์ หมายถึงผู้ที่ได้พบและศรัทธาต่อท่านนบี ﷺ และเสียชีวิตในขณะที่เขายังเป็นมุสลิม (al-'Azamiy, 1999 : 205).

แนวทางในเรื่องของเตาฮีดนั้นเป็นหนึ่งเดียว แม้ว่าในเรื่องของฟิกฮ์ (บทบัญญัติ) บางเรื่องจะมีทัศนะที่แตกต่างกันไปบ้าง (al- Mosisily, 1990 : 7-8)

หลังจากที่ท่านนบี ﷺ จากไปฟิคนะฮ์ต่างๆก็เริ่มขยายเข้ามาในสังคมมุสลิมโดยการนำของอับดุลลอฮ์ บิน ซะบะอ์¹ ผู้สร้างความปั่นป่วนให้แก่สังคมมุสลิมและก่อให้เกิดฟิคนะฮ์ต่างๆ (al-'Akl, 2001 :37)

ในสมัยเคาะลีฟะฮ์อาลี เป็น อิบิฏกอเลีย² แนวทางของพวกสะบะอียะฮ์³ เริ่มเป็นที่ระจ่างและชัดเจนมากขึ้น จนทำให้ท่านอาลี เป็น อิบิฏกอเลีย² ต้องประกาศสงครามและปราบปรามชนเหล่านี้เพื่อให้หมดสิ้นไป (Amadzon, 1999 : 290) แนวทางต่างๆเริ่มแตกยอดขึ้นมาเรื่อยๆ และยังหันเหออกจากแนวทางของอิสลามอย่างเห็นได้ชัดอาทิ แนวทางของเคาะวาริจญ์ เคาะคะริยะฮ์ เป็นต้น

ในต้นศตวรรษที่ 12 แห่งฮิจเราะฮ์หรือปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 ศาสนาและศีลธรรมของโลกมุสลิมเสื่อมทรามมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ กล่าวคือมุสลิมในยุคนี้ต่างพากันละทิ้งหลักการศาสนาและหลักความเชื่อในเอกภาพของเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ (มัรยัม ญะมีละฮ์, 2524 : 9) มีการหลงใหลและคลั่งไคล้ในเรื่องไสยศาสตร์และความมั่งงายต่างๆ มีการอูตรีลิ่งใหม่ๆขึ้นมามากมาย อาทิ การเคารพบูชาสุสาน การขอวิงวอนขอความช่วยเหลือจากผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น

ท่ามกลางสภาพที่เต็มไปด้วยความมั่งงายและเสื่อมทรามลงนั้นด้วยความประสงค์ของเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงให้บังเกิดบุคคลหนึ่งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ฟื้นฟูศาสนาของพระองค์ ดังที่ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวในหะดีษบทหนึ่งว่า :

".....)
(3740 :) ((

ความว่า : แท้จริงในทุกๆ 100 ปี อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงคัดเลือกให้แก่ประชาชาตินี้บุคคลที่จะมาฟื้นฟูศาสนาของพระองค์ (บันทึกโดย Abu Dawūd หมายเลขหะดีษ 3740)³

1.อับดุลลอฮ์ บิน ซะบะอ์ คือยิวชาวเยเมนที่ปลอมตัวเข้ารับอิสลามและเป็นที่ยึดในยุครัฐปกครองของเคาะลีฟะฮ์ อูษมาน อิบินู อ์ฟฟาน เขารับอิสลามเพื่อหวังทำลายล้างอิสลามและเป็นที่ยึดในนามของ บิน อัสซาวดาอ์ เขาเป็นผู้บงการในเหตุการณ์ลอบสังหารท่านอูษมาน เป็น อ์ฟฟาน และยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังที่ก่อให้เกิดสงครามอูฐู(ญะมัล)มีผู้ให้ความร่วมมือกับเขาจำนวนไม่น้อย จนกระทั่งกลายเป็นกลุ่มที่ยึดในนามของ อัศ-สะบะอียะฮ์ (al-Juhaniy, 1997 : 1077 -1078)

2.อธิบายแล้วในเชิงอรรถหมายเลข : 3

3.Al-Baniy กล่าวว่า เป็นหะดีษเศาะหีหฺ (2001 : 599)

หนึ่งในบุคคลที่อัลลอฮ์ทรงคัดเลือกคือซัยคุมูหัมมัด เป็น อัลดุวะสุฮาบ ซึ่งเป็นปราชญ์ที่ถูกขึ้นต่อผู้และจุดประกายแสงสว่างของอิสลามกลับมาอีกครั้ง หลังจากที่ตกอยู่ในความมืดมนับร้อยปีโดยการเรียกร้องสู่การให้ความเป็นเอกะอย่างแท้จริงของเอกองค์อัลลอฮ์ และห้ามปรามสิ่งอูตรีที่มีการอูตรีขึ้นในศาสนา ตลอดจนร่วมฟื้นฟูระบบการปกครองให้ถูกต้องตามหลักการอิสลามอย่างแท้จริง จากความพยายามและความบริสุทธิ์ใจของท่านในการเรียกร้องสู่เตาฮีด ทำให้ท่านกลายเป็นวีระบุรุษชื่อดังในเรื่องดังกล่าวและในที่สุดท่านได้รับสมญานามว่า : มุญญุดดีด (นักฟื้นฟูอิสลาม) แห่งศตวรรษที่ 12 แห่งปีอิเราะฮ์ศักราช (al-'Abud, 1986 : 10-15)

อย่างไรก็ตาม แนวทางของท่านก็ยังเป็นที่สับสนของคนอีกหลายคนทั้งนี้เพราะมีนักวิชาการบางท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของท่านและได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก จนมีการกล่าวหาว่าท่านคือ ผู้นำลัทธิใหม่ ผู้สร้างความแตกแยกในสังคม ผู้นำแห่งสิ่งอูตรีทั้งหลาย ผู้ทำลายโดมและสุสานต่างๆ และเป็นผู้เกลียดชังท่านนบี (al-Habashiy, 1996 : 46-56)

จากการที่สังคมมีทัศนคติที่แตกต่างกันในแนวทางเรื่องเตาฮีดของซัยคุมูหัมมัด เป็น อัลดุวะสุฮาบ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและค้นคว้าในเรื่อง “แนวทางของซัยคุมูหัมมัด เป็น อัลดุวะสุฮาบ ในการอธิบายหลักเตาฮีด” ทั้งนี้เพื่อวิจัยคำตอบที่เป็นจริงมากที่สุดเพื่อประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองและสังคมที่จะได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งเป็นกุญแจดอกสำคัญในการไขปริศนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่สังคมนุสลิมและปัญหาความมั่นคงของประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความหมายและประเภทของเตาฮีดและแนวทาง
2. เพื่อศึกษาชีวประวัติของซัยคุมูหัมมัด เป็น อัลดุวะสุฮาบ
3. เพื่อศึกษาแนวทางของซัยคุมูหัมมัด เป็น อัลดุวะสุฮาบในการอธิบายหลัก

เตาฮีด

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ได้รับรู้ถึงความหมายและประเภทของเตาฮีตและแนวทาง
2. ได้ทราบถึงชีวประวัติของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
3. ได้ทราบถึงแนวทางในการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
4. สามารถวิเคราะห์และหาคำตอบเกี่ยวกับข้อกล่าวหาต่างๆที่มีต่อชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
5. สามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการของแนวทางของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ ในการอธิบายหลักเตาฮีต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ โดยมุ่งศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาความหมายและประเภทของเตาฮีตและแนวทาง
2. ศึกษาชีวประวัติของชัชคุจากตำราและเอกสารของนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบัน
3. ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับเตาฮีตของท่านเป็นหลักและตำราอื่นๆของท่านในเรื่องดังกล่าว
4. ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ จากเอกสารและตำราต่างๆที่เกี่ยวกับเตาฮีตจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยในแนวทางของชัชคุ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. การแปลความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้ความหมายที่แปลเป็นภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับเป็นหลัก ที่พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่งนครมะดีนะฮฺ ฮ.ศ. 1419
2. การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย ผู้วิจัยจะใช้ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. การอ้างอิงอัลกุรอานที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงจากเจ้าของหนังสือ เอกสาร และบทความต่างๆ ที่ไม่ใช่ของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจะไม่ขีดเส้นใต้ที่สุเราะฮ์และหมายเลขของสุเราะฮ์ ส่วนตัวบทอัลกุรอานที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงที่เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะระบุในเนื้อหาว่า “ส่วนหนึ่งของอายะฮ์นั้นๆ” และจะระบุไว้ในเชิงอรรถหากเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ผู้วิจัยคัดมาจากตำรา เอกสารและบทความต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของผู้วิจัยเอง

4. การอ้างอิงแหล่งที่มาของหะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างอิงถึงผู้ที่บันทึกหะดีษและระบุหมายเลขของหะดีษ

5. การแนะนำบุคคล ผู้วิจัยจะแนะนำชื่อบุคคลที่ผู้วิจัยนำคำกล่าวของบุคคลนั้นมาอ้างอิงเท่านั้น โดยจะแนะนำชื่อ ปีเกิด และปีเสียชีวิต หากไม่พบปีเกิดหรือปีเสียชีวิตก็จะเลือกใช้อันใดอันหนึ่ง

6. การอธิบายศัพท์และกลุ่มต่างๆ ผู้วิจัยจะเน้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์และเตาฮีดเท่านั้น

7. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารหรือหนังสือหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนามปีเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา โดยจะใช้ชื่อที่เป็นที่รู้จักในหมู่บรรดานักวิชาการ อาทิ อิหม่ามมุฮัมมัด เป็นญาริร อัญญาอะบะรียะ จะใช้นามว่า “อัญญาอะบะรียะ หรืออิบนุญะรียะ” เป็นต้น ส่วนปีที่พิมพ์และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงจะใช้เครื่องหมายวงเล็บปิด และจะใช้ปีที่พิมพ์เป็นภาษาต่างประเทศกับหนังสือต่างประเทศ แต่หากเป็นหนังสือภาษาไทยก็จะใช้เป็นปีพุทธศักราช

8. การอ้างอิงในเชิงอรรถ ผู้วิจัยใช้การอ้างอิงแบบนามปี

9. การแปลตำรา หนังสือ และเอกสารต่างๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมในภาษาต่างประเทศไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและง่ายต่อการเข้าใจของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องจะศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. แนวทาง หมายถึงทัศนคติและความเห็นของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบในเรื่องของการอธิบายหลักเตาฮีด

2. ชัยคุ หมายถึงชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ

3. เตาฮีด หมายถึงการเชื่อมั่นศรัทธาต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 ประเภทคือ เตาฮีดอัร-รูปูบิยะฮ์ เตาฮีดอัล-อัสมาวุ วัศ-ศิฟาค และเตาฮีดอัล-อูลูฮิยะฮ์

สัญลักษณ์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำสดุดีในลักษณะของสัญลักษณ์บางอย่าง ดังนี้

1. อ่านว่า ซุบฮานะฮ์สุวาตะอาลา เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาวริสุทธิ์
2. อ่านว่า ค็อลลัดลลอฮุอะลัฮิวะสัลลัม เป็นคำสรรเสริญและคุดาแต่ท่านนบีมุหัมมัด แปลว่า ขอความสันติสถาพรจงประสบแต่ท่าน
3. อ่านว่า อะลัฮิมุสะลาม เป็นคำสรรเสริญและคุดาแต่ท่านนบีนอื่นๆ แปลว่า ขอความสันติสถาพรจงประสบแต่ท่าน
4. อ่านว่า เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เป็นคำคุดาแต่เสาะหาบะฮ์คนเดียว แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงยอมรับเขาด้วยเถิด
5. อ่านว่า เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม เป็นคุดาแต่เสาะหาบะฮ์หลายคน แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงยอมรับพวกเขาด้วยเถิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) เชิงพรรณนาจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่งคือ

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ดังต่อไปนี้

- 1.1 คัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ใช้ในการอ้างอิง ดังนี้
- 1.2 อัล-หะดีษ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทุกบท
- 1.3 หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและเตาฮีดโดยตรงของชัยคุ

ดังนี้

1.3.1 หนังสือ “Rawdat al-Afkar wa al-Afham limurtad Hal al-Iman wa Ghazawat zawil al-Islam ” ของชัยคุหุเซ็น เป็น อับดุลฆ็อนนาม อัลอะหฺซาอียฺ

1.3.2 หนังสือ “Onwan al-Majdi fi Tarikh Najdi ”ของชัยคุษมาน เป็น
 บิษร อัลนัจญ์ดี

1.3.3 หนังสือ “Kitab al-Tawhid” ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบ

1.3.4 หนังสือ “Kashfu al-Shubuhāt”ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบ

1.3.6 หนังสือ “ ‘Usul al-Salasaṭ” ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบ

**2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งหมายถึงหนังสือหรือเอกสารที่
 เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและเตาฮีดโดยทางอ้อม ประกอบด้วยหนังสือ ดังต่อไปนี้**

2.1 หนังสือต่างๆที่อธิบายถึงเรื่องเตาฮีดที่ไม่ใช่เป็นงานเขียนของชัยคุ

2.2 หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานที่อธิบายถึงเรื่องเตาฮีด

2.3 หนังสือที่อธิบายหะดีษต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องเตาฮีด

2.4 หนังสือหรือเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชัยคุที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่

อาทิ

2.4.1 หนังสือ “Islamiyat La wahhabiyaṭ” เขียนโดย ศ.ดร. อับดุลกาติม

นาเศร์ อัลอักล

2.4.2 หนังสือ “Muhamad bin ‘Abdulwahhab Muslih Muftara Alaih”

เขียนโดย มัสฮูด นัควี

2.4.3 หนังสือ “Muallafat Sheikh al-Imam Muhammad bin ‘Abdulwahhab”

เป็นหนังสือรวบรวมผลงานของชัยคุที่รวบรวมโดยอับดุลอาซิซ เป็น อรรูมีเย ดร.มุหัมมัด บัลตาญีเย
 และดร.สัยยิด หิญาบ

2.4.4 หนังสือ “Sheikh Muhammad bin ‘Abdulwahhab ‘Aqidatuhu al-
 Salafiyat wa Da‘watuhu al-Islahiyat wa Thanaa al-‘Ulama ‘Alaih” เขียนโดย อะหฺมัด เป็น หะญ์รู
 อาละ อนูฎอมีเย

2.4.5 หนังสือ “ ‘Aqidat Sheikh Muhammad bin ‘Abdulwahhab al-Salafiyat
 wa Athruha fi Al-‘Aalam al-Islamiy ” เขียนโดย ศ.ดร.ศอลิหฺ เป็น อับดุลลอฮฺ อัลอะบูด

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ถือเป็นการวิจัยที่จะต้องใช้เวลาละเอียดอ่อนและใช้เอกสารมาก
 พอสมควร เนื่องจากเป็นหัวข้อที่มีความอ่อนไหวและเป็นประเด็นปัญหาในสังคมมาโดยตลอด
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมมุสลิมทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้หลักเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักวิชาการ ในการทำวิจัย ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งความถูกต้องและชัดเจนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รวบรวมหนังสือ ตำรา และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวประวัติและเตาฮีดของซัยคุ ทั้งที่เป็นงานเขียนของซัยคุและงานเขียนของนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เขียนถึงซัยคุ

2. การเรียบเรียงและการนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษามานั้น ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.1 โดยภาพรวมแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางของซัยคุเป็นหลักในการอธิบายหลักเตาฮีด

2.2 การนำเสนอแนวทางและประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเตาฮีดของซัยคุในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะใช้หลักฐานจากอัลกุรอาน สุนนะฮ์ และคำอธิบายของอุละมาอูสะลัฟเป็นบรรทัดฐาน ตลอดจนคำกล่าวของซัยคุในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

2.3 การนำเสนอข้อมูลของผู้ที่สนับสนุนซัยคุและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของซัยคุ ผู้วิจัยจะนำเสนอและสรุปผลโดยใช้อัลกุรอาน สุนนะฮ์ และความเข้าใจของอุละมาอูสะลัฟเป็นบรรทัดฐาน

2.4 ผู้วิจัยได้อ้างอัลกุรอาน โดยอ้างถึงสุเราะฮ์ และอายะฮ์ไว้หลังจากจบอายะฮ์ โดยทันที โดยจะใช้เป็นภาษาอาหรับกับตัวบทและเป็นภาษาไทยสำหรับความหมายที่เป็นภาษาไทย

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ภายนอกโดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นๆ เพื่อพิสูจน์ว่าหลักฐานนั้นเป็นของจริงหรือของปลอม และการวิเคราะห์ภายในโดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ของหลักฐานและคุณสมบัติของความเป็นเหตุเป็นผล โดยวิเคราะห์อย่างถ่องแท้ถึงเจตนาและความมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักฐานนั้นๆ โดยสังเกตจากสำนวนการใช้ภาษาของผู้เขียนประวัติศาสตร์เรื่องดังกล่าว และปราศจากจากอคติต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆที่ปรากฏในตำราและเอกสารต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้แล้ว

ผลการวิจัย

จากการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “แนวทางของซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮาบ ในการอธิบายหลักเตาฮีด” ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

5.1.1. การนำเสนอเตาฮีดของซัยคุ

ซัยคุนับได้ว่าเป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่ได้รับการขนานนามจากอุละมาอ์อะฮ์ลุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ว่าเป็นนักฟื้นฟูศาสนาในศตวรรษที่ 12 แห่งปีอิจราอะฮ์ศักราช เป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่ได้เน้นหนักและให้ความสำคัญกับเตาฮีดเป็นกรณีพิเศษ มีงานเขียนมากมายเกี่ยวกับเตาฮีด ซึ่งงานเขียนที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายคือ กิตาบ อัลดเตาฮีด เป็นงานเขียนที่เน้นหนักเรื่องเตาฮีดโดยเฉพาะ และมีงานเขียนอื่นๆ อีกมากมายเกี่ยวกับเตาฮีด

การนำเสนอเรื่องเตาฮีดของซัยคุในระยะแรกไม่ค่อยได้รับการตอบรับเท่าไรนัก หากแต่ได้มีการต่อต้านอย่างหนักจากบรรดาอุละมาอ์บางท่านในขณะนั้น แต่หลังจากที่ได้รับการอธิบายและคำชี้แจงจากซัยคุทำให้หลายท่านเปลี่ยนทัศนคติและกลับมายอมรับในแนวทางของการนำเสนอเตาฮีดของซัยคุ

2. หลักการอ้างอิงในการอธิบายของซัยคุ

หลักการอ้างอิงของซัยคุมีแหล่งที่มาที่สำคัญ 3 ส่วนดังนี้ คือ

1. ส่วนที่มาจากอัลลอฮ์โดยตรงที่เรียกว่า อัลกรุอาน

อัลกรุอาน คือ แหล่งอ้างอิงอันดับแรกในการอธิบายหลักเตาฮีดตามแนวทางของซัยคุ โดยมีวิธีการนำเสนอและแนวทางในการอธิบายใน 2 ลักษณะคือ

1.1 นำเสนออายะฮ์ทั้งอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเตาฮีดหรือหัวข้ออื่นๆ ซึ่งเป็นแนวทางการอธิบายส่วนน้อยของซัยคุ

1.2. นำเสนเพียงบางส่วนของอายะฮ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเฉพาะส่วนตรงประเด็นกับสิ่งที่นำเสนอเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางการอธิบายที่ซัยคุมักจะใช้เป็นส่วนใหญ่

2. ส่วนที่มาจากท่านนบีมุหัมมัด ที่เรียกว่า หะดีษหรือสุนนะฮ์

หะดีษหรือสุนนะฮ์ คือ แหล่งอ้างอิงอันดับสองรองลงมาจากอัลกรุอานตามแนวทางการอธิบายของซัยคุ โดยมีแนวทางในการนำเสนอที่ไม่แตกต่างกันเท่าไรนักกับอัลกรุอาน กล่าวคือ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1. นำเสนอหะดีษทั้งหมดทั้งหะดีษในการอ้างอิงในแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นส่วนน้อย

2.2. นำเสนอหะดีษในส่วนที่ตรงประเด็นกับเนื้อหาที่นำเสนอเท่านั้น ซึ่งแนวทาส่วนใหญ่ที่ซัยคุใช้ในการอธิบาย

3. ส่วนที่มาจากความเข้าใจของอุละมาอ์ ทั้งอุละมาอ์เศาะหาบะฮ์ และอุละมาอ์สะลัฟท่านอื่นๆ

4.แนวทางการอธิบายหลักเตาฮีด

แนวทางการอธิบายหลักเตาฮีดของซัยคุ สามารถแบ่งออกได้ 3 ส่วนดังนี้

4.1.แนวทางการอธิบายเตาฮีดรูปบิยะฮุ

เตาฮีดรูปบิยะฮุตามแนวทางการอธิบายของซัยคุคือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺในด้านการเป็นผู้ทรงอิภบาล ผู้ทรงบริหารจัดการทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงประทานปัจจัยยังชีพ ผู้ทรงให้มีการกำเนิดผู้ทรงให้ความตาย โดยไม่มีสิ่งใดๆมาร่วมเป็นภาคีกับพระองค์ในเรื่องดังกล่าว ส่วนการรู้จักอัลลอฮฺตามแนวทางการอธิบายของซัยคุคือสิ่งวาญิบ (จำเป็น) อันดับแรกในการเรียนรู้ โดยอาศัยอายาต (สัญญาณต่างๆ) ของพระองค์ที่พระองค์เป็นผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงอิภบาล อาทิ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และทุกสรรพสิ่งที่มีอยู่ทั้งในและนอกโลกนี้ ซึ่งแนวทางในการอธิบายในเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้ใช้วิธีการถามและตอบดังปรากฏในงานเขียนของท่าน อาทิ ในอุศูล อัศสะลาสะฮฺ เป็นต้น

การศรัทธาต่อภพสถานะของอัลลอฮฺคือหนึ่งในหลักการอิมานของมุสลิมทุกคนที่ต้องศรัทธาและเชื่อมั่น ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุในเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้กล่าวอย่างเชื่อมั่นว่าแนวทางของอะฮฺลุลซุนนะฮฺในเรื่องดังกล่าวนี้คือการศรัทธาต่อภพสถานะของอัลลอฮฺ และไม่มีสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นนอกจากที่พระองค์กำหนดเท่านั้น ไม่มีใครผู้ใดที่จะสามารถยับยั้งหรือยกเลิกได้ทุกอย่างล้วนแต่ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพระองค์ พระองค์ทรงรับทราบทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่ยังไม่เกิดขึ้น จะเกิดขึ้นและที่เกิดขึ้นมาแล้ว ไม่มีสิ่งใดสามารถปกปิดหรือหลีกเลี่ยงจากความรู้ของพระองค์ได้ นอกจากนี้แล้วในแนวทางการอธิบายภพสถานะของอัลลอฮฺ ซัยคุยังได้อธิบายถึงแนวทางของกลุ่มที่หลงทางในเรื่องดังกล่าวอีกด้วย อาทิ กลุ่มเกาะคะริยะฮฺ และ ญะบารีญะฮฺ เป็นต้น

2.4 แนวทางการอธิบายเตาฮีดอัสมาวุศลีฟาต

นियามเตาฮีดอัสมาวุศลีฟาตตามการแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮฺด้วยกับพระนามและคุณลักษณะพระองค์ที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานและในหะดีษศอหิหฺของท่านนบีมุหัมมัด ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุในหลักเตาฮีดอัสมาวุศลีฟาต คือ ศรัทธาและเชื่อมั่นในพระนามและคุณลักษณะทุกอย่างที่อัลลอฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานและทุกอย่างที่ปรากฏในหะดีษที่ศอหิหฺของท่านนบีมุหัมมัด โดยไม่มีการตีความหรือแปลความหมายเป็นอย่างอื่นแต่อย่างใด ไม่มีการเทียบเคียงกับพระองค์ ไม่ทราบถึงลักษณะต่างๆของพระองค์ ทั้งนี้ศรัทธาต่อพระองค์โดยไม่มีข้อสงสัยหรือเคลือบแคลงใจแต่อย่างใด

3.4 แนวทางการอธิบายเตาฮีดอูลูฮียะฮ์

นิยามเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ตามการแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ด้วยการอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เพียงองค์เดียว ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุเตาฮีดอูลูฮียะฮ์คือเตาฮีดที่ซัยคุได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และเป็นเตาฮีดจะแยกแยะระหว่างผู้ศรัทธาและผู้ตั้งภาคี เตาฮีดประเภทนี้รวบรวมถึงอิบาดะฮ์ทุกชนิดทุกประเภท ทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะไม่เรียกว่าอิบาดะฮ์หากปราศจากเตาฮีดอูลูฮียะฮ์

5.แนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับชิริกและบิอะฮ์

ตามแนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับชิริกและบิอะฮ์ ทั้งสองอย่างนี้คือสองสายน้ำหายนะของประชาชาติอิสลามทั้งในอดีตและปัจจุบัน ชิริกสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอก มีทั้งที่ทำให้หลุดออกจากศาสนาและทำให้เตาฮีดเสียหายจนพังทลายอย่างยับเยิน และมีทั้งทำแล้วก่อให้เกิดบาปใหญ่แต่ไม่หลุดออกจากศาสนา ส่วนบิอะฮ์ที่ยิ่งคือบิอะฮ์ในการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์

6. แนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับ นะวากิด อัตเตาฮีด

นิยามนะวากิด อัตเตาฮีดตามการแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือสิ่งที่ทำให้เตาฮีดเป็นโมฆะอันมาจากสาเหตุการตั้งเจตนา การพุดจา และการกระทำ ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับนะวากิด อัตเตาฮีด สามารถแบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1.นะวากิด อัตกลอบียะฮ์ 2.นะวากิดอัลเกาลียะฮ์ และ 3.นะวากิดอัลอะมะลียะฮ์ ทั้งนี้นะวากิด ทั้ง 3 ประเภทนี้ และการจะกล่าวหาหาว่าใครเป็นผู้ที่หลุดออกจากศาสนานั้นจะต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่า อิกอมะตุลอัลหุญญะฮ์

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางของซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบในการอธิบายหลักเตาฮีด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ เป็นอุละมาอ์เตาฮีดที่สำคัญท่านหนึ่งที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากท่านคือนักฟื้นฟูอิสลามในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิจเราะฮ์ศักราช เป็นอุละมาอ์ที่ต่อต้านชิริกและบิอะฮ์ ตลอดจนปกป้องอะกีดะฮ์อิสลามไว้อย่างสมเกียรติสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศ.ดร.ศอลิหฺ เป็น อับดุลลอฮ์ อัลอะอุนุด ในหัวข้อเรื่อง “ ‘Aqidat̄ Sheik̄h Muhammad bin ‘AbdulWahhab̄ al-Salafiyat̄ Wa Asaruha Fi al-Ālam

al-Islamiy” แปลว่า อะกีดะฮ์ของซัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบในแนวทางของสะลัฟ และอิทธิพลที่มีต่อโลกมุสลิม วึ่งค้นพบว่าแนวทางของซัยคุในเรื่องอะกีดะฮ์สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอูสะลัฟในทุกๆ ด้าน

2.แนวทางการอธิบายเตาฮีดของซัยคุเป็นการอธิบายที่สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอูสะลัฟ แต่สิ่งที่น่าสนใจให้ซัยคุมีความโดดเด่นมากเป็นพิเศษในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเพราะการห้ามปรามและการทำลายล้างสิ่งอูตรีด้วยอำนาจที่เป็นรัฐจากรัฐบาลที่ปกครองด้วยหลักการอิสลามในยุคของซัยคุซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางมรียัด เบ็นติ กามิล เบ็น อับดุลลุลอฮ์ อูสรอฮ์ ในหัวข้อเรื่อง “Ihtisāb Sheikh Muhammad bin ‘AbdulWahhāb” แปลว่า การสั่งทำความดีและห้ามปรามทำชั่วของซัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮะฮาบ ซึ่งค้นพบว่าซัยคุคือนักฟื้นฟูอิสลาม (มุญ์คิิด) ในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิจเราะฮ์ และการสั่งทำความดีและการห้ามความชั่วของซัยคุเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอิสลามที่ได้กำหนดไว้ มิได้ดำเนินการโดยความรู้สึกหรือไม่มีหลักการแต่อย่างใด

3.แนวทางการอธิบายเตาฮีดของซัยคุคือแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอูอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอิอติมาด (ยึดถือ) อัลกุรอาน และสุนนะฮ์ เป็นหลักอ้างอิงในการอธิบายหลักเตาฮีดและอะกีดะฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับความวิจัยของพณฯ ท่านอับดุลอาซิซ เบ็น มุหัมมัด เบ็น อิบรอฮีม อาละซัยคุ ,ซัยคุมันนาอู กู้อุดกฏอน และซัยคุศอลิหุ เบ็น อับดุลรอฮมาน อัลอ็ฏรออม

4.หลักการหลักในแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีดของซัยคุคือการเคารพอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียวและจะต้องปราศจากชริกเล็กและชริกใหญ่อย่างเด็ดขาด เพราะนั่นคือนิยามเตาฮีดตามแนวทางการอธิบายของซัยคุ

5.ซัยคุได้ยึดแนวทางการอธิบายจากอุละมาอูสะลัฟสองท่านที่ซัยคุโปรดปรานในงานเขียนของทั้งสองคือ ซัยคุอิบนู ดัยมียะฮ์ และอิบนู กอญิม ซึ่งสามารถสังเกตได้ในงานเขียนของซัยคุที่มักจะอ้างถึงอับบาซ และอิบนูกอญิม

6.แนวทางในการนำเสนอการอธิบายหลักเตาฮีดของซัยคุ คือซัยคุมีแนวทางในการนำเสนออย่างเป็นระบบและเรียบง่าย ตลอดจนสรุปเป็นหัวข้อและจำประเด็นหลักที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

7.การอะฮ์ลุลเตาฮีดด้วยความจริงจังและบริสุทธิ์ใจนั้น ทำให้ซัยคุได้รับการขนานนามว่าเป็นนักฟื้นฟูอิสลามในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิจเราะฮ์ศักราช ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่ว่า

))
(3740 :) ((

ความว่า : แท้จริงในทุกๆ 100 ปี อัลลอฮ์ ~~จะ~~ จะทรงคัดเลือกให้แก่
ประชาชาตินี้บุคคลที่จะมาฟื้นฟูศาสนาของพระองค์ (บันทึกโดย Abu
Dawud หมายเลขหะดีษ 3740) ¹

เช่นเดียวกับอะละมาอ์หลายท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ยอมรับในเรื่องดังกล่าวนี้
ดังปรากฏในงานวิจัยของศอลิหุ อัดอะอูบุด เป็นต้น

8.คำว่า วะฮีย์หรือวะฮฺฮาบียฺคือหนึ่งในคำที่ใช้ในการโจมตีการทำงานคะวะฮฺของ
ซัยคุ ซึ่งคำดังกล่าวนี้นอกจากจะไม่ถูกต้องตามหลักการพาดพิงแล้วถึงซัยคุ ยังเป็นคำที่กู้ขึ้นมาเพื่อ
หวังผลทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่กระแสการตอบรับการคะวะฮฺที่มีมากขึ้นและ
มีความเข้มแข็งมากขึ้นทำให้นักการเมืองหลายฝ่ายทั้งในและนอกประเทศรู้สึกเป็นห่วงและกลัวว่า
อิสลามที่นำโดยซัยคุและอิหม่ามสุ่อุดจะแพร่หลายมากขึ้นและอาจทำให้อิสลามที่บริสุทธิ์เกิดขึ้นมา
อีกครั้ง ดังนั้นการร่วมมือระหว่างผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ทางการเมืองกับผู้ที่หวังร้ายต่ออิสลามได้
ดำเนินในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งการล่มสลายของอิสลามที่บริสุทธิ์ที่นำโดยซัยคุในขณะนั้น
หลักฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างสองฝ่าย คือการมอบของขวัญและ
แสดงความยินดีจากมหาอำนาจในยุคหนึ่งต่อผู้ที่ชนะสงครามที่เมืองดรัยยะฮฺ ซึ่งสงครามในครั้งนั้น
ทำให้เมืองดรัยยะฮฺเสียหายยับเยิน และพังทลายไปในที่สุด

9.การชี้ขาดในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อนักคิดตามทัศนะของซัยคุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตักศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ทั้งนี้ซัยคุได้ดำเนินการใน
เรื่องดังกล่าวโดยการอธิบายในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนและทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกับผู้ที่จะเมิดในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เขาจะต้องได้รับรู้และเข้าใจอย่างประจักษ์
แจ้งในเรื่องดังกล่าว ซัยคุได้ระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษดังที่เหล่าบรรดาอะละมาอ์อะฮ์
ลุดสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ได้ระมัดระวังมาแล้วในอดีต หากไม่ระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวแล้วจะเกิด
พิตนะฮ์ (ความวุ่นวายและความยุ่งเหยิง) ขึ้นในสังคมและจะก่อเกิดปัญหาการถั่งเลื้อยระหว่างกัน
และกันจนกลายเป็นสงครามในที่สุด.

¹.Al-Baniy กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหิหฺ (2001 : 599)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางของซัยคุมฮัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบในการอธิบายหลักเตาฮีด” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและเห็นสมควรทำการวิจัยในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอะกีดะฮ์ของซัยคุมฮัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบ กับ อะกีดะฮ์อะฮ์ลุลกะลามและอะฮ์ลุลบิตอะฮ์
2. การวะฮ์ฮ์อิสลามของซัยคุมฮัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบ
3. อดตักฟีร ตามทัศนะของซัยคุมฮัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบ

บรรณานุกรม

มัรยัม ญะมีละฮ์, 2541. แปลจาก **ISLAM : THEORY AND PRACTICE** โดย บรรจง บินกา
ชั้น, **ขบวนการฟื้นฟูอิสลาม**. กรุงเทพฯ : อิสลามมิก อะเคเดมีย์.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 1419 ฮ.ศ. **อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย**. มะดีนะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด
เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดีนะฮ์

Abu Dawūd, Sulaimān bin al-Ash‘aat. 1999. **Sunan Abi Dawūd** ().
Bierut : Dar al-Kutub al-Ilmiyaṭ.

Abu Tomiy, Ahmad bin Hajar. 1995. **Sheikh Muhammad bin ‘Abdul Wahhāb al-
Mujaddid al-Muftara ‘Alaih** ().
Al-Shāriqah : Dar al-Fath.

Amadzūn, Muhammad Ahmadzūn. 1999. **Tahqīq mawāqif al-Sahābaṭ fi al-Fitan
min riwāyat al-Imām al-Tabariy wa Muhadithīn**
(). 3 ed. Riyādh :
Dar al-Taibaṭ linnashar wa Tauzi‘a.

al-‘Akl, Nasir bin ‘Abdulkarim. 2003. **Islamiyaṭ la wahhabiyaṭ**
(). 2 d ed. Riyādh : Dar Kunūz Ishbiliya.

Al-‘Abud, Sālih bin ‘Abdullah. 1996. **‘Aqīdaṭ al-Sheikh Muhammad bin
‘Abdulwahhāb al-Salafiyaṭ wa atharuha fi al-Alam al-Islāmiy**
(). 3 ed. al-
Madinat al-Munawwarat : Makatabat al-Ghuraba al-Athariyaṭ .

- Al-Bāniy, Muhammad bin Nāsir. 2001. **Silsilat al-Ahadith al-Sahīhah wa Shai Min fiqhiha wa Fawāeidiha** ().
- ‘Azamiy, Muhammad Diyā al-Rahmān. 1999. **Mu‘ajam Mustalahāt al-Hadith wa latāeifa al-Asānid** (). Riyadh : Maktabat Adwā al-Salaf.
- Ibn ‘AbdulWahhāb, Muhammad bin ‘Abdulwahhāb. 1998. **Kashfu al-Shubuhāt** (). Riyādh : Riaāsat Idārat al-Buhūs al-Ilmiyaṭ wa al-Iftāa.
- _____, Muhammad bin ‘Abdulwahhāb. 1413 H. **al-Usūl al-Salāsāt** (). Riyādh : al-Ammah lil Idārat al-Riaāsat al-Buhūs al-Ilmiyaṭ wa Iftāa wa Dawat al-Irshād.
- _____, Muhammad bin ‘Abdulwahhāb. 1413 H. **Kitāb al-Tawhid al-lazi huwa Haqqulah ‘Ala al-‘Abīd** (). Riyādh : Dar al-Salam
- Ibn Ghannām, Husin bin Ghannām. 1949. **Rawdah al-Afkār wa afhām limurtād hal al-Imān wa Taadād Ghazawāt Zawil Islām** (). Riyādh : Maktabat al-Ihliyaṭ bi al-Riyādh.
- Ibn Bishr, Usmān bin Bishr . n.d. **Ainwān al-Majdi fi Tarikh al-Najdi** (). Riyādh : Maktabat al-Riyādh al-Hadithat
- Al-Habashiy, Abullah al-Harariy. 1998. **al-Makālat al-Sunniyaṭ fi Kashfi Dalālat Ahmad bin Taimiyaṭ.** (). Beirūt : Dar al-Mashārī‘a
- Al-Juhaniy, Mani‘a bin Hamad. 1997. **Mausū‘at al-Muyassar fi al-Adyān wa al-Mazhab wa al-Ihzaḥ al-Ma‘asaraṭ** (). 3 ed. Riyādh : Dar Al-Nadwat al-Alamiyaṭ litiba‘at wa Nashr wa al-Tauzi‘a.
- Al-Musiliy, Abi Bakar Khalid Ibrahim Ahmad. 1990. **Shu‘abat al-‘Aqīdat baina Abi Hasan al-Ashariy wa al-Muntasibin Ilaih fi ‘Aqīdat.**

(). Beirūt : Dar
al-Kitab al-Arabiyaṭ.

Mirfat, Mirfat binti Kamil. 1998. **Ihtisāb al-Sheikh Muhammad bin
‘Abdulwahhāb Rahimahulah** ().
Riyādh : Dar al-Watan linnashr.

Al-Rumiy, Baltajiy and Hijab. n.d. “**Muallafāt al-Sheikh al-Imam Muhamad bin
Abdulwahhāb**”(). Riyādh : Jāmiat
al-Imām Muhammad bin Su‘aud al-Islamiyaṭ

Al-‘Usaimīn, Muhammad bin Sālih. 1988. **Rāsaeil fi al-Aqīdat** (). 2
ed. Riyādh : Dar Alam al-Kutub.